

ת"פ 903/08 - מדינת-ישראל נגד פלוני

בית המשפט המחויז ב חיפה

ת"פ 21-08-903 מדינת ישראל נ' פלוני (עוצר)

בפני כבוד השופט דניאל פיש
מדינת-ישראל
המאשימה:

נגד
פלוני
הנאשם:

בשם המאשימה: עו"ד מונה מנסור - פרקליטות מחוז חיפה

בשם הנאשם: עו"ד ליוניד פרחובניק - סגירה ציבורית

החלטה

בפני בקשה להורות על הפקת ההליכים נגד הנאשם בהתאם לסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: "החסד" פ") וסעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן: "חוק חולין נפש").

רקע

1. כנגד הנאשם הוגש ביום 1.8.21 כתוב אישום המיחס לו עבירות שוד מזמין לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

2. על פי עובדות כתוב האישום, בתאריך 21.7.21, בשעת צהרים, נכנס הנאשם לסניף בנק מזרחי טפחות ברחוב הנביים בחיפה כשהוא עוטה כפפות ומחזיק מוט ברזל ובקבוק מים. הנאשם ניגש לפקיד בבנק, הניח את המוט באחור הדלק והוציא מכיסו פתק עליון בכתב "**זה שוד אין לי מה להפסיד תננו לי כסף בלי תעווית**" והציגו בפני הפקיד במטרה להניעו למסור את כספי הבנק שברשותו. הפקיד ראה את הפתק ושאל את הנאשם מה הוא רוצה, והנائم אמר "**זה שוד תעשה את הדברים בשקט ומחר שלא תפגע**". הפקיד, בפחדו מפני הנאשם, יצא מגירה שטרות כסף בסכום כולל של 20,800 ₪ ומסרם לידי הנאשם, אשרלקח את הכסף ונמלט מהמקום.

עמוד 1

.3. בחלוף זמן לא רב ממועד הגשת כתב האישום, וטרם החל להתברר ההליך העיקרי, חלה הידדרות משמעותית במצבו הבריאותי הוגפני, הנפשי והקוגניטיבי של הנאשם. הנאשם עבר אשפוזים ב��תי חולמים, שהוא מן מה במר"ש, בהמשך הועבר למוסד שיקומי "בית בלב" בבית ים, ולבסוף הועבר פעמיinus נספה לשיפור בבית חולמים ולفسון. נוכח מצבו של הנאשם, ולביקשת ההגנה אשר טענה שיש מקום להורות על הפסקת ההליכים נגדו, הוריתי על עירicht חווות דעת פסיכיאטרית לצורך בירור כשירותו של הנאשם לעמוד לדין.

.4. לאחר מספר החלטות שניתנו בעניין, בחווות דעת פסיכיאטרית מיום 30.8.22 הובחר כי הנאשם סובל מדמנציה וסקולריית ושיתוק בפלג גופו הימני, מצוי במצב נפשי קוגניטיבי בו שיפוטו לקוי והוא אינו מסוגל לעמוד לדין ואין ביכולתו לשתף פעולה עם סגנו. כן, צוין שה הנאשם זוקק לסידור מוסדי שיקומי. בחווות הדעת בכללה התייחסות לבדיקה אשר בוצעה על ידי הפסיכיאטרית ד"ר ארינה בריקסמן במהלך אשפוזו של הנאשם בבה"ח ולفسון, כאשר על פי ממצאי הבדיקה מדובר בגין שסובל מאידס, דלקת נגיפית בכבד, אשר עבר אירוע מוחי וסובל בעקבותיו משיתוק בפלג גופו הימני ואובדן חלקו של יכולת השימוש בכל ערוצי השפה. עוד צוין, כי הנאשם מרתק למיטתו זוקק לעזרה מלאה בכל פעילות ולמעשה נעדר עצמאות גופנית. עוד בכללה התייחסות לכך של הנאשם קושי בדיור עם הפרעות קוגניטיביות בולטות, בעיות בזיכרון, בלבול וקושי בהבנת הסביבה, וכן שיפוטו לקוי ללא עדות לסימנים פסיכוטיים.

עמדת הצדדים

.5. ביום 15.9.22 התקיים דיון במהלךו טענה ב"כ המأشימה כי אין מקום להורות על הפסקת ההליכים נגד הנאשם וביקשה שה הנאשם יופנה לועדת אבחון. לטענת המأشימה, מדובר בגין הסובל מהפרעות קוגניטיביות תפקודיות ולמעשה הבעיה המרכזית ממנו הוא סובל הוא דמנציה, ללא עדות לсимנים פסיכוטיים. משכך, נטען שהוא אינו יכול "להיכנס" למסגרת חוק לטיפול בחולי נפש, אלא יש מקום להפנות אותו לועדת אבחון ובהמשך לתת צו להפסקת הליכים לפי סעיף 19ג לחוק הסעד. לטענת המأشימה, בהתאם לפסק הדין בעניין בקשה יש מקום לבחון האם לצד הדמנציה יש בעיות פסיכיאטריות, ובהעדר בעיות פסיכיאטריות, המסגרת הנכונה לבדיקה היא חוק הסעד ולא חוק לטיפול בחולי נפש. נטען כי וועדת אבחון יכולה להבטיח פיקוח על מצבו הבריאותי של הנאשם ולעקבו אחר הסיכון הנש�� ממנו לציבור. המأشימה הפניה לפסיקה שלטועמה תומכת בעמדתה.

.6. ב"כ הנאשם טען כי במהלך אשפוזו של הנאשם בשב"ס הוא סובל מסתמים פסיכוטיים וכי ביום הוא מקבל גם טיפול רפואי פסיכיאטרי, ולצד הבעיה הקוגניטיבית הוא סובל גם מהתקפים פסיכוטיים. נטען כי הנאשם משותק במחצית מגופו ושאין צפי שמצוותו הבריאותי ישתפר. נטען שלמעשה המדינה אינה חולקת על אף שמדובר בגין שאינו כשיר לעמוד לדין וכי הנימוק המרכזי להتجדות המדינה עומד בניגוד לפסק הדין בעניין בקשר הקבוע שכשמדובר בגין הסובל מדמנציה הפסקת ההליכים אפשרית גם תחת חוק הסעד וגם תחת החוק לטיפול בחולי נפש. נטען שההגנה לא תתנגד להוצאה צו לטיפול רפואי כדי להבטיח פיקוח על הנאשם. נטען שהפניותו של הנאשם לועדת אבחון תmeshך זמן רב ושחדר לא נדרש כאשר אין מחלוקת שה הנאשם אינו כשיר. הוגשו מסמכים רפואיים בעניינו של הנאשם מהם עולה שה הנאשם מקבל טיפול רפואי קבוע.

דין

7. לאחר ש שקלתי את טענות הצדדים מצאתי שיש מקום להורות על הפסקת ההליכים נגד הנאשם בהתאם לסעיף 170 לחס"פ וסעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש ועל אשפוז הנאשם במוסד סיעודי-שיוקומי המתאים למצבו וכן על מתן צו לטיפול רפואי (בשים לב להסכמה הסגורה לכך שניתנה בדיון מיום 15.9.22).

8. עניינו בנאשם שסובל מדמנציה ומוציא במצב סיעודי, זאת על פי התיעוד הרפואי שהוגש לעוני ובהתאם לחווות הדעת הפסיכיאטרית שהוגשה. כפי שיפורט להלן, החוק בישראל אינו מתייחס מפורשות להפסקת הליכים בעניינו של הנאשם פליליים הסובל מדמנציה -

סעיף 170(א) לחס"פ קובע כי: "קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ז-1955, או לפי סעיף 19ב(1) לחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), תשכ"ט-1969, שנאים אינם מסוגל לעמוד בדיון, יפסיק את ההליכים נגדו; אולם אם ביקש הסגור לברר את אשמתו של הנאשם, יברר בית המשפט את האשמה, ו רשאי הוא לעשות כן אף מיזמתו מטעמים מיוחדם שיירשמו".

למעשה, החס"פ מפנה לשני מקורות חוקיים עליהם ניתן לבסס את הקביעה שהנאשם אינו מסוגל לעמוד בדיון - סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, בנוסחו העדכני סעיף 15(א) לחוק, הקובע כי: "הועמד הנאשם לדין פלילי בבית המשפט סביר, אם על פי ראיות שהובאו לפני מבעל הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבعلي הדין או לפניו מטעם מלחמת היוטו חוליה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יושפז בביתחולים או יקבל טיפול רפואי; החלטת בית המשפט לברר את אשמתו של הנאשם לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן - חוק סדר הדין הפלילי), יהיה הצו שניתן כאמור בר-תוקף עד תום הבירור, ומשתמש או נפסק הבירור והנאשם לא זוכה - יחליט בית המשפט בשאלת האשפוז או הטיפול הרפואי".

סעיף 19ב לחוק הסעד, הקובע כי: "הועמד אדם לדין פלילי ובית המשפט מצא, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבعلي הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו שלו, אחת מהלא: (1) שהנאשם אינו מסוגל לעמוד דין מלחמת ליקוי בכשו השכל; (2) שהנאשם עשה את מעשה העבירה שהואשם בו, אך מלחמת ליקוי בכשו השכל בשעת מעשה אין הוא בר עונשין; יצווה בית המשפט שהנאשם יובא לפני ועדת האבחן כדי שתחליט על דרכי הטיפול בו, ויחולו הוראות חוק זה בשינויים המחייבים".

9. הינה כי כן, אף אחד מהמקורות החוקיים הללו לא מתייחס מפורשות לדינו של הנאשם פליליים הסובל מדמנציה, אף כי ברור שמדובר במצב בו יש מקום להורות על הפסקת ההליכים בשל העדר מסוגלות לעמוד בדיון.

סוגית הפסקת ההליכים במקרה של הנאשם דמנטי נדונה בהרחבה במסגרת ע"פ 7535/17 **הרב אליהו בקשி דורון ב' מדינת ישראל** (25.5.21), שם נקבע בדעת רוב כי יש מקום להורות על הפסקת ההליכים בעניינו של הנאשם הסובל מדמנציה, בגין יש לראותו כמו שאינו כשיר לעמוד דין, וזאת במסגרת החוקיות הקיימת.

במסגרת פסק הדין הזכרנו המבחנים שנקבעו בפסקה לצורך הפסקת ההליכים:

התנאי הראשון, הוא היעדר כשרות של הנאשם לעמוד דין, כלומר היעדר יכולת של הנאשם לעקוב אחר ההליך,

להתגונן מפני האישומים ולהבין את מהות המשפט. על מנת לבסס קביעה זו יש לבחון פרמטרים שונים כגון, יכולת הנאשם לתקשר עם עורך דין, יכולת הנאשם להבין את תפקיד השחקנים השונים, את מהות האישומים ועוד. בעניינו, בהתאם לתייעוד הרפואי שהוגש ולחווות הדעת הפסיכיאטרית שהוכנה, אין חולק שמדובר בגין שאמנו מסוגל להשתתף בהליך באופן מושכל ופעיל והתנאי של היעדר הנסיבות מתקיים באופן מובהק (ה�性ה אף לא טעונה אחרת בפניו במסגרת הדיון שהתקיים בעניין).

התנאי השני, הוא שמקור היעדר הנסיבות הוא במלחמת נפש או בליך'ו שגלי מהם סובל הנאשם. בהקשר זה נקבע כי הנאשם שסובל מדמנציה יכול להקל באחת משתי החלופות הקיימות בחוק - הן החלופה לפי חוק הסעד והן החלופה לפי חוק לטיפול בחולי נפש.

ນקבע שגם שסובל מדמנציה יכול להיכנס בגדיר המונח "חוליה נפש" כמשמעותו סעיף 15(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, וזאת **במונותק מהשאלה האם הוא מציג תסמינים פסיכוטיים** (ראה עמי 20 לפסק הדין בעניין בקשוי). זאת, מן הטעם שניתן להגדר דמנציה כמלחמת נפש גם מהבחן הרפואית וגם מהבחן המשפטי. הובהר לעיל פי הפסיכיקה המשמעות המשפטית של המונח "מלחמת נפש" היא קיומה של פגיעה חמורה בכושר תפיסת המציאות ופגם חמור בכושר השיפוט ומדובר בתנאים שיכולים להתקיים אצל נאים מדמנציה וכן מאפייני המחלת. בהתאם לחווות הדעת הפסיכיאטרית שהוגשה מצטיר שהוא בנסיבות נאשם שבפניו.

באשר לשאלת היחס בין שני המסלולים האפשריים בפסק הדין בעניין בקשוי נקבע כי: **"שאלת העדפה מבין המסלולים בנסיבות הפסיכיאטי תלויות בנسبותיו, במתנית העובדות והמקצועית, בתסמיניהם של הנאשם הנאשם ובמסגרת הטיפולית שבית המשפט מצא כמתאימה לו, בהתאם לחווות הדעת שניתנו... בהיעדר הסדרה מפורשת, כל מקרה צריך להיות מוכרע לפי נסיבותיו, בהתאם להתרשומות בית המשפט מחווות הדעת שניתנו על ידי הגופים המקצועיים, לרבות מידת התאמתם למקרה הרלוונטי."** (עמ' 23 לפסק דין).

10. הינה כי כן, בנויגוד לעומת הדעת המאשימה, אין הכרח ש הנאשם שסובל מדמנציה יגלה סימנים פסיכוטיים על מנת לבוא בגדיר המסלול לפי סעיף 15 לחוק לטיפול בחולי נפש לצורך הפסקת ההליך בעניינו. כמו כן, בהתאם לפסיקה, אין העדפה מובהקת בין המסלולים השונים ויש לבחון כל מקרה לגופו. כעולה מחוות הדעת שהוגשה הנאשם שבפניו סיעודי לחולתו, עם הפרעות קוגניטיביות בולטות, בלבול וקושי בהבנת הסביבה, בעל שיפוט לאומי, הנאשם מתמודד עם מצב רפואי מורכב בשל מחלות רקע מהן הוא סובל ובשל אירוע מוחי בעבר, ובהתאם למסמכים הרפואיים שהוגשו אף מטופל, בין היתר, בטיפול רפואי פסיכיאטרי בשל תסמינים פסיכיאטריים שנילה בעבר. זאת ועוד, כפי שמצטיר מהמסמכים הרפואיים וחוות הדעת הפסיכיאטרית, הנאשם זוקק למסגרת סיועית שתעננה על צרכיו, בשים לב שהלכה למעשה מזה תקופה ארוכה הנאשם מצוי במסגרת כזו (כשאינו מאושפז בבית חולים בשל החרפת מצבו הרפואי).

11. לאחר שקיים נסיבות המקרה, מצאתי שלא עלה בידה של המאשימה להציבע על טעמים בגנים יש להעדיף את המסלול על פי חוק הסעד על פני המסלול לפי חוק לטיפול בחולי נפש בעניינו של הנאשם. בכל הנוגע לנימוק בדבר הצורך להמשיך ולפרק על הנאשם, יובהר שנוכחות מצבו של הנאשם, אני סבור שיש ציפוי ריאלי לשיפור משמעותו במצבו כך שהוא ישוב ויוהה סכנה לציבור בעתיד. לצד האמור, למען זהירות, מקובל עלי שיש מקום להמשיך ולפרק על מצבו של הנאשם, אלא שפיקוח זה יושג באמצעות הכוון לטיפול רפואי, אשר יבטיח שעניינו של הנאשם יבחן על ידי ועדת פסיכיאטרית אחת לחצי שנה. במצב דברים זה, אין רואה טעם לגרור את ההליך פרק זמן נוסף ולהפנות את הנאשם לועדת אבחון ונחיה דעתן שבנסיבות העניין ניתן להסתפק

בחווות הדעת הפסיכיאטרית שהוגשה לצורך הפסקת ההליכים בהתאם למסלול שמתווה סעיף 15(א) לחוק לטיפול בחולי נפש. בשולי הדברים, בהקשר זה, מצאתי לציין כי וועדות האבחן מייעדות בראש ובראשונה לאבחן וקבעת דרכי טיפול ביחס לבני מוגבלות שכליות התפתחותית, ואין מדובר בגוף המתמחה בטיפול באנשים הסובלים מדמנציה. יתרה מכך, בפסק דין בקשר אף תואר שלעיטים וועדות האבחן אליהו הופנו נאשימים דמנטיים סברו שאין להן סמכות לקבוע כשרות המקרים אלה. על כן, בנסיבות העניין אין רואה איזה יתרון ייחסי יש לוועדת האבחן על פני הפסיכיאטר המוחוץ.

12. להשלמת התמונה, מצאתי להתייחס לפסקיקה אליה הפנתה המאשימה, שאין סבור שיש בה כדי לשנות את התוצאה במרקחה זה. באשר לע"פ 1613/22 - דובר במרקחה שונה מעניינו, בראש ובראשונה משום שם הונחה בפני בית המשפט חוות דעת פסיכיאטרית בלבד אולם הפסקת ההליכים נעשתה לפי חוק הסעד. ואילו במרקחה זה מצאתי שיש להורות על הפסקת הליכים בהתאם לחוק לטיפול בחולי נפש.

באשר לדנ"פ 4067/21, אצין שלא ברור מדוע הגיע פסק הדין הנ"ל וכי צד הוא משליך על עניינו שכן במקודם הבהיר עמדת רף ההוכחה הנדרש לצורך הוכחת העדרCSI. סוגיה שככל לא מציה בחלוקת בין הצדדים במרקחה זה ולא נתענו טענות בעניין על ידי המאשימה. לא כל שכן שהבקשה לדין נוספת נדחתה באותו המקרה.

לבסוף, באשר לע"ג 21-11-27882, שם דובר בערעור על החלטה בה הורה בית משפט על זיכוי נאשם מחמת אי שפויות לפי סעיף 34 לחוק העונשין חלף הפסקת ההליכים, וכלל לא דובר בנאשם הסובל מדמנציה, אלא בנאשם שסבל הן ממחלה נפש והן מליקוי שכל (ומכאן, בין היתר, נקבע שיש מקום להתחקות אחר המצב השכלי על ידי וועדת אבחן). אין מדובר במצב דברים הדומה למרקחה שלנו כלל ועיקר.

13. בהתאם לכל האמור, אני מורה על הפסקת ההליכים נגד הנאשם לפי סעיף 170 לחס"פ וסעיף 15(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, ואשפוז הנאשם במוסד סיועדי המתאים למצבו. כמו כן, לאחר שמצאתי שישנן ראיות לכואורה לכך שהנאשם ביצע את המעשים המתוארים בכתב האישום, ולנוח הסכמת הסגנור, אני מורה על הוצאה צו לטיפול רפואי.

ניתנה היום, כ"ה תשרי תשפ"ג, 20 אוקטובר 2022, בהעדר

הצדדים.